

Dick Doezejager (Theaters Tilburg): "Theatertechniek is en blijft een boeiend vak"

Theaters Tilburg bestaat uit Schouwburg, Concertzaal, Studio en Filmfoyer Tilburg. Een culturele onderneming met een breed scala aan podiumkunsten en film en een eigen restaurant en eetcafé Lucebert. Theaters Tilburg is een open huis voor alle inwoners van Tilburg en omgeving en biedt een totaalaanbod. De eigen programmering bestaat uit ruim 350 voorstellingen en concerten en 750 films. Daarnaast is Theaters Tilburg een welkom huis voor uitvoeringen van amateur-gezelschappen uit de regio en worden er een breed scala aan bedrijfsevenementen georganiseerd.

Sinds 1996 is Dick Doezejager Manager Techniek bij de Theaters Tilburg. Onder zijn verantwoording valt onder meer de techniek, gebouwen, automatisering en receptie. Voordat Dick terecht kwam bij de Theaters Tilburg, heeft hij heel wat omzwervingen gemaakt. "Ik ben van oorsprong fysiotherapeut en heb tijdens mijn opleiding stage gelopen bij psychiatrische inrichting Wolfheze. Daar hadden we ook een eigen amateur-theatergroep, de Opiniegroep, waarin ik als amateur speelde. Later kwam ik in contact met Theaterwerkgroep Spektakel, waarmee ik in de zomer naar Italië ging om straattheater te maken. Daar besloot ik om professioneel met theater door te gaan als technicus. Aanvankelijk bouwde ik de decors en reisde ik met de voorstellingen. In die periode heb ik veel van Evert de Jager geleerd. Onder zijn regie was er meer aandacht voor de technische invulling. Als onervaren reisinspiciënt heb ik soms de stomste dingen gedaan, maar het ontbrak daarbij nooit aan medewerking van de technici van het huis en de voorstellingen zagen er altijd mooi uit. Na diverse andere gezelschappen waaronder Introdans, ben ik eind jaren tachtig het theater ingegaan. Na de Kring in Roosendaal en de Rotterdamse Schouwburg ben ik in Tilburg terecht gekomen. Het is een boeiend vak waar alles inzit. Je hebt te maken met zowel elektrotechniek als werktuigbouwkunde en dat op een schaal van heel klein tot heel groot. En iedere dag is in dit vak anders. Ik ben hier toen aangesteld om de technische faciliteiten nieuwe impulsen te geven en vanwege de op handen zijnde renovatie in 2001. Als technicus loop je steeds tegen nieuwe uitdagingen aan. Enerzijds doordat theatermakers steeds weer hun grenzen proberen te verleggen en anderzijds door de voortschrijdende theatertechniek. Deze zaken probeer je zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen. Dat is tot nu toe nog steeds gelukt."

Het team van technici

Theaters Tilburg heeft een team van in totaal 11 technici. Daarbij is iemand belast met de planning en werkvoorbereiding en is iemand die de roosters maakt. Doezejager: "Per zaal hebben we dan nog een toneelmeester. In sommige gevallen huren we buiten onze pool van oproepkrachten extra mensen in. Binnen het team kennen we in de basis geen specialismen, maar per onderdeel hebben we medewerkers die van de hoed en de rand behoren te weten. Van hen wordt verwacht dat ze hun kennis inzetten om de andere medewerkers op een hoger niveau te brengen. Binnen het toneelmeesteroverleg bespreken we de persoonlijke ontwikkelingsplannen van de diverse technici en passen die

in het opleidingsplan. In Tilburg werken we met een mechanische hijsinstallatie van Stakebrand met in totaal 59 trekken en 4 zijtrekken. De schouwburg beschikt over voldoende licht- en geluidsfaciliteiten. Bij buitenlandse voorstellingen of uitgebreide concerten wordt extra apparatuur ingehuurd, maar in het algemeen nemen de meeste gezelschappen hun eigen licht en geluidsapparatuur mee. In het bijzonder de geluidsapparatuur, omdat deze vaak wordt voorgeschreven door de geluidsontwerper. Terwijl de lichtinstallatie wordt aangevuld met extra (bewegend) licht en projectie. Dat zie je steeds meer. We hebben onze infrastructuur daar zo flexibel mogelijk op ingericht. Op diverse plaatsen op het podium en in de zaal zijn analoge-, ethernet-, en dmx-netwerken beschikbaar. We volgen de ontwikkelingen op dit gebied continu. Qua deskundigheid laat ik me graag adviseren door mijn mensen. Ik beperk me tot de grote lijnen en ben eindverantwoordelijk. We beschouwen onszelf als cultureel ondernemer; wat levert een bepaalde investering op. In techniek kun je blijven investeren." Minstens zo belangrijk vindt Doezejager de entourage, de sfeer en de aankleding van de gebouwen. "Alles draait om de bele-

ving. In de concertzaal bijvoorbeeld werken we met projectie, waarop live beelden worden geprojecteerd bij concerten van ons eigen Magogo kamerorkest. We beschikken over een professionele mobiele videoset met drie camera's waarmee we op 6 bij 4 meter projecteren. Het projectiescherm is geïntegreerd in het toneelbeeld waarvoor steeds een nieuw lichtontwerp wordt gemaakt door onze eigen technici. We hebben hier in geïnvesteerd om meer belevenis tijdens de voorstelling te creëren." Daarnaast vindt hij dat alle elementen van een gebouw op de belevenis van de bezoeker dienen afgestemd te worden: "In het hart van Theaters Tilburg hebben we een unieke combinatie weten te realiseren, bestaande uit een galerie, giftshop, lunchcafé en theaterfoyer. Alles draait hier om design, kunst en theater. Het is een inspirerende plek om te lunchen, nieuwe ideeën op te doen, cadeautjes te zoeken en om na te genieten van een voorstelling."

Renovatie

Entourage, sfeer en belevenis passen dan ook duidelijk in het beeld hoe de Theaters Tilburg zich willen profileren. Tijdens de renovatie van de uit

1960 daterende schouwburg in 2001, is het interieur en exterieur grondig aangepakt. Doezejager: "Dat was dringend noodzakelijk, want wilde de Schouwburg Tilburg in de toekomst verzekerd blijven van de komst van grote theaterproducties en daarmee een aantrekkelijk en exploitabel theaterprogramma bieden, dan waren theatertechnische aanpassingen onontkoombaar. Ook de gewijzigde eisen op het gebied van arbeidsomstandigheden, brandveiligheid, geluidhinder en klimaat maakten verbeteringen noodzakelijk. Het werd een 18,5 miljoen kostende renovatie, die in 2003 is afgerond." Zelf is Doezejager blij met de snelle professionalisering van de branche: "Dankzij de brede aanpak van de laatste jaren is het technische niveau behoorlijk gestegen. Ook op arbo-gebied is er dankzij de convenant veel verbeterd. Op het moment dat je je daar als branche sterk voor maakt, kom je een stap verder. Regelgeving en normering mag nooit een doel op zich zijn, maar moet leiden tot een werkbaar model. Bij fysieke belasting praat je over de balans tussen belasting en belastbaarheid van mensen. Op het podium, in de orkestbak en achter de schermen staat de naald van de weegschaal vaak in het rode gebied: overbelastingsgevaar. Het

Foto: Theo Verlind

is zwaar werk. Uitvoerende artiesten zoeken de grenzen op van hun lichamelijk kunnen en tot de charme van de theatertechniek mogen de fysieke aspecten gerekend worden." Maar dat mensen door te zware belasting hun werk niet meer kunnen doen, tijdelijk of voorgoed, vindt Doezejager uiterst ongewenst.

Concertzaal

Tijdens de renovatie zijn ook de publieksgerichte voorzieningen en aanpassingen aan de gevels als aansluiting op de Concertzaal gerealiseerd. Deze concertzaal, ontworpen door Jo Coenen, is gebouwd als onderdeel van het Kunst Cluster, welke onder meer ook het conservatorium en de dansacademie omvat. De concertzaal is ontworpen voor klein symfonische- en kamermuziek. Met een intern volume van 40 x 20 x 15 meter is voldoende ruimte gecreëerd voor symfonische muziek. Het ontwerp lijkt op de vorm van een viool, maar is in principe het veel gebruikte schoenendoostype. In de ontwerpfase zijn akoestische tests uitgevoerd met behulp van een schaalmodel van 1:16. Gebaseerd op het schaalmodel zijn drie smalle balkons geconstrueerd om de verstrooiing van geluid te verbeteren. De noodzakelijke verstrooiing vanwege de gebogen muren is bereikt door een ongebruikelijk patroon van transparante elementen van plastic die voor de gebogen muren zijn gehangen en waarachter vervolgens lichtelementen zijn geplaatst. Doezejager: "Van binnen is de concertzaal met name bijzonder door de golvende vormen en door het lichtkunstwerk van Peter Struycken aan het plafond dat bestaat uit gekleurde tl-buizen (rood, groen, blauw in gelijke doseringen, die als uitkomst wit licht geven). In de toneelcomputer zijn verschillende lichtstanden opgeslagen, waar-

bij afzonderlijke groepen lampen in verschillende lichtsterkte ingeschakeld worden. Op deze manier wordt steeds een andere atmosfeer gecreëerd zonder dat het licht op zichzelf een al te nadrukkelijke rol gaat spelen. De concertzaal bevat verder een aantal vaste ophangpunten voor lieren, waaraan trussen of afstoppen opgehangen kunnen worden. Verder wordt de concertzaal gedurende de zomermanden als volwaardige tentoonstellingsruimte gebruikt. Er is zeer veel aandacht besteed aan de wijze waarop foto's kunnen worden tentoongesteld. De panelen zijn speciaal voor de concertzaal ontworpen en geven het beeldmateriaal alle ruimte. De expositieruimte heeft een eigen café waar de bezoeker een drankje kan nuttigen. Op deze manier wordt de concertzaal multifunctioneel gebruikt." Binnenkort wordt naast de schouwburg Factorium geopend, een gebouw dat samen met de kunstopleidingen van Fontys (o.a. conservatorium, dansacademie en dramaopleiding), Theaters Tilburg (Schouwburg/Concertzaal) en de Openbare Bibliotheek, deel uit gaat maken van het 'cultuurkwartier' van Tilburg. Tussen deze instellingen bestaat nu al overleg om plannen te maken die er toe moeten leiden dat de 4 'cultuurkwartier'instellingen samen meer betekenen dan ieder afzonderlijk: het geheel moet meer worden dan de som der delen! Het gebouw - in grote lijnen - bestaat uit een muziek- en een dansvleugel. Daar tussenin bevindt zich de muziekzaal, die - samen met de foyer die uitkijkt op het park - als het ware de kern van het gebouw vormt. De zaal is gericht op akoestische muziek, telt 250 zitplaatsen en is voorzien een groot podium. Dit podium is niet alleen bestemd voor de activiteiten van Factorium, maar ook voor de amateurkunst in Tilburg en professionele kamermuziek.

Geluidsapparatuur Grote Zaal :

Meyer sound M'elody line-array, links en rechts 7 M'elodys gevlogen.
Groundstack, links en rechts 1 stuks CQ1 en 1 stuks 600HP sub.
Front/site fill links en rechts 1 stuks UPM 1P
Delay op balkon links en rechts 1 stuks UPM 1P

Monitoren:

Versterker: 2 stuks Crest 1200
Luidsprekers: 4 stuks Renkes Heinz

Mengtafels:

Midas Venice type 320
Yamaha dm1000

Lichtinstallatie

De lichtinstallatie bestaat uit 108 Profiel en PC spots van o.a. Niethammer, Altman, ADB en Robert Juliat. Daarnaast los materiaal: 132 PC, Profiel en Parren. De decentrale dimmers hebben 264 kringen en de lichttafel is een Compulight Micron 4D met een Compulight Spark 4 als werkstation op toneel. De overige zalen zoals de concertzaal en de studio, hebben ook hun (vergelijkbare) eigen licht- en geluidsinstallatie. Daarnaast beschikt Theaters Tilburg over uitgebreide geluid en video faciliteiten die in overleg per zaal ingezet kunnen worden, te denken aan microfoons, effecten, monitoren mengtafels, beamers, etc.